

Ulica Buchowieckiego

Przedwojenna ulica Buchowieckiego to odcinek dzisiejszej ulicy Sławkowskiej między Rynkiem a ulicą Mickiewicza. Ulica powstała po założeniu rejestru, stąd zmianie uległa w nim nazwa ulicy dla dziesięciu jej pierwszych numerów oraz numerów dla pozostałej części dotychczasowej ulicy Sławkowskiej. Po parzystej, północnej stronie ulicy zabudowa obejmuje pięć nieruchomości (2-10), zaś po stronie nieparzystej zabudowa mieszkalna występuje wyłącznie na nieruchomości o numerze 3, a nieruchomość pod numerem 1 zdaje się być tożsama z adresem Rynek (pl. Piłsudskiego) ⁴⁰³. Przy Buchowieckiego 2 istniał „Hotel Centralny”, zaś pod numerem 5 Szkoła Powszechna. Przewodnik gospodarczy za 1938 r. odnotowuje pod adresem Sławkowska 2 artykuły spożywcze A. Szwarcfeld ⁴⁰⁴.

Mieszkali przy niej zarówno rzymscy katolicy, jak i ludność żydowska.

Skrzyżowanie Sławkowskiej z Mickiewicza, za skrzyżowaniem część Sławkowskiej, która przemianowana zostanie na ulicę Buchowieckiego. Od lewej Mickiewicza 5, pierzeja Buchowieckiego 10-2 i północna pierzeja rynku, po prawej Sławkowska 7 (później 1), za skrzyżowaniem z Mickiewicza Sławkowska 5, 3 i narożny z rynkiem 1 (źródło: Ziemia Olkuska)

⁴⁰³ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, 1204/315, k. 1 i 2).

⁴⁰⁴ *Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938*, s. 93.

Buchowieckiego 3

Według rejestru współwłaścicielem domu był Bonawentura Krzykowski, natomiast wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu z 1935 r. wskazuje „Krzykowski, Rapaport i Gutfeld”, przy czym maszynowy zapis nazwiska Rapaport został skreślony, a przy nazwisku Gutfeld dopisano odręcznie Moszek. Nieruchomość przylegała do Kościelnej⁴⁰⁵. W budynku mieszkała rodzina współwłaściciela, a także żydowscy lokatorzy. Przewodnik gospodarczy na 1938 r. odnotowuje pod adresem „Sławkowska 3” sklep meblowy Ruchli Gutfeld⁴⁰⁶.

Moszek Chaim i Ruchla z domu Warszawska GUTFELD oraz synowie Icek, Lipa i Dawid

Moszek Chaim, syn Pałyła i Estery z domu Szykman, urodził się 14.06.1889 r. w Olkuszu, był kupcem – właścicielem sklepu. Jego żona Ruchla z domu Warszawska, córka Herszlika i Chaji Sury z domu Kuperberg, urodziła się 14.02.1886 r. w Żarach, a w 1906 r. przeprowadziła do Olkusza. Pobili się w Olkuszu 20.02.1910 r., tutaj urodziło się sześć ich dzieci: 02.05.1910 r. córka Chawa, 23.05.1912 r. córka Rochima, 17.02.1915 r. syn Judka, 17.05.1917 r. syn Icek, 15.12.1919 r. syn Lipa i 11.01.1922 r. syn Dawid. W 1923 r. Moszek Chaim był ławnikiem Walnego Zgromadzenia Banku Komercyjnego (później: Bank Ludowy) spółdzielni z o. o. w Olkuszu⁴⁰⁷. Poprzednio mieszkali na Sławkowskiej (Buchowieckiego) 10, od 10.08.1936 r. z trzema najmłodszymi synami przeprowadzili się na Sławkowską (Buchowieckiego) 3.

Rodzice z synami Ickiem i Lipą zamordowani zostali w czasie wojny. Dawid przeżył wojnę.

⁴⁰⁵ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, 1204/315, k. 9).

⁴⁰⁶ Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938, s. 60.

⁴⁰⁷ AAN, sygn. 213/13044 Bank Ludowy (Komercyjny) w Olkuszu, protokół nr 2 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z 29.09.1923 r.

Government of Palestine. ממשלת פלשתינה (א"י). حكومة فلسطين
 PALESTINIAN CITIZENSHIP ORDERS, 1925-42. דברי המלך בנוגע לתחיות הפלשתינאית (הא"י), 1925-42. قوانين الجنسية الفلسطينية لسنة ١٩٢٥-١٩٤٢
 CERTIFICATE OF NATURALIZATION. תעודת התאזרחות. شهادة التجنس

Whereas **David GUTFELD** בתוך 1 דוד גוטפלד
 (hereinafter called the "applicant") has applied for a Certificate of Naturalization, alleging with respect to himself (herself) the particulars set out below, and has satisfied me that the conditions laid down in the above-mentioned Orders for the grant of a Certificate of Naturalization are fulfilled in his (her) case:

And, therefore, in pursuance of the powers conferred upon me by the said Orders, על כן בהתאם הכח המסור לי בדבריו המלך הנ"ל.
 I do hereby grant to the said applicant this Certificate of Naturalization and declare that he (she) shall, subject to the provisions of the said Orders, be entitled to all political and other rights, powers and privileges, and be subject to all obligations, duties and liabilities to which a natural-born Palestinian citizen is entitled or subject, and have to all intents and purposes the status of a natural-born Palestinian citizen.

In witness whereof I have hereto subscribed my name ולראשה התחתי את שמי היום הזה
 this twenty-seventh day of April 1943 ביום 27 באפריל 1943
 Signed: חתום:

High Commissioner הנדבן הבריטני
 Office Administering משרד הממשלה
 the Government

No 62043 A Serial Number of Application 61029

(The official seal of the High Commissioner is visible on the right side of the document.)

Certyfikat naturalizacji palestyńskiej Dawida Gutfelda z 27.04.1943 r.

(<https://www.archives.gov.il/archives/Archive/0b07170680034dc1/File/0b07170680cc3f14>)

Przy placu Piłsudskiego 1 mieszkali rodzice Moszka Chaima Pałtjel i Estera-Gitla wraz z kuzynką, a także jego siostra Chaja Trajman. Przy Buchowieckiego 10 mieszkał brat Moszka Chaima Icek Lejb oraz syn Moszka Chaima i Ruchli Judka oraz córka Chawa Szmuklerz. Do 20.04.1934 r. mieszkała tam także córka Rochima, która utraciła obywatelstwo polskie z powodu wyjazdu do Palestyny. Rochima przeżyła wojnę.

Do 2 stycznia 1934 r. (prócz najstarszego syna, który przeprowadził się 07.04.1937 r.) mieszkała tam rodzina Apelsztajnow: Jakób-Dawid, syn Nuty-Moszka i Estery z domu Rozenbaum, urodzony w 1883 r. we Włoszczowej, skąd przybył do Olkusza w 1907 r., robotnik-malarz, jego żona Estera Małka z domu Sztatler, urodzona w 1886 r. w Olkuszu i siedmioro ich urodzonych w Olkusz dzieci: syn Izrael-Szlama-Kałma, urodzony 14.01.1908 r., syn Benjamin, urodzony 04.11.1909 r., syn Tobiasz-Zymel, urodzony 20.11.1911 r., córka Sura, urodzona 02.12.1915 r., córka Ruchla-Liba, urodzona 30.08.1918 r., syn Nuta, urodzony 10.04.1921 r. i syn Szlama, urodzony 10.05.1925 r. Wszyscy przeprowadzili się do Będzina.

Apelsztajn Sala

Podpis Sali Apelsztajn na liście uczennic siedmioklasowej powszechnej szkoły żeńskiej w Olkuszu w 1926 r.
(źródło: <https://tile.loc.gov/image-services/iiif/service:mss:pldec:058:0007/full/pct:50/0/default.jpg>)

Olkusz, okres okupacji, otwarcie „Deutsches Haus”, od lewej boczna ściana trzypiętrowej zabudowy Buchowieckiego 6 zwanej kamienicą Stachurskich, piętrowy Buchowieckiego 4, parterowy Buchowieckiego 2, piętrowa kamienica przy pl. Piłsudskiego 31 oraz fragment pl. Piłsudskiego 30 (źródło: <http://zcalegoswia2.blogspot.com/2017/09/dawniej-dzis-rynek-naroze-pnzach-525.html>)

Buchowieckiego 4

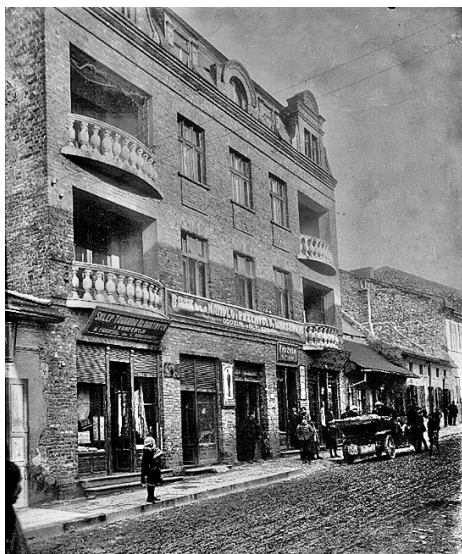
Z rejestru nie wynika, kto był właścicielem budynku, natomiast wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu z 1935 r. wskazuje na Kazimierę Adamczykową⁴⁰⁸. Posiada on tylko dwie karty: jedna dotyczy rodziny właściciela restauracji Andrzeja Adamczyka, który wraz z rodziną mieszkał tam do 01.06.1937 r., by wyprowadzić się na drugą stronę podwórka do domu przy Górniczej 8. Druga karta dotyczy rodziny Chaima Hersza Gliksztajna, krawca, która mieszkała tam do lipca 1939 r., przeprowadzając się do budynku obok przy Buchowieckiego 6, zaś pod tym adresem pozostał jedynie pracownik krawiec.

Berek WAJNGARTEN

Berek, syn Moszka i Szajndli z domu Ryńskiej, urodził się 03.03.1917 r. w Wolbromiu, był krawcem, do Olkusza przybył w 1937 r., wcześniej mieszkał w Wolbromiu przy Rynku 29.

Jego los jest nieznany.

⁴⁰⁸ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, 1204/315, k. 2).

Od lewej fragment parterowej zabudowy Buchowieckiego 8, dwupiętrowy Buchowieckiego 6, piętrowe Buchowieckiego 4 i 2, piętrowa pl. Piłsudskiego 31 (źródło: PTTK Olkusz)

Buchowieckiego 6

Z rejestru wynika, że właścicielką domu/nieruchomości była Anna Przedpełska⁴⁰⁹ z domu Brojewska, rzymska katoliczka, przybyła do Olkusza z Miechowa w 1937 r. W budynku mieszkają bardzo liczni lokatorzy, zarówno rzymscy katolicy, jak i ludność żydowska. Przewodnik gospodarczy na 1938 r. odnotowuje pod tym adresem sklep bławatny Abrama Parasola i owocarnię H. J. Frajmana⁴¹⁰.

Rubin i Fajgla-Chinda z domu Dancygier CUKIERMAN oraz synowie Chaim Ałter, Icek-Moszek, Szymon i Juda-Josek

Rubin, syn Jochyma-Ałtera i Szyfry z domu Roze, urodził się 17.01.1894 r. w Żarnowcu, był kupcem – właścicielem sklepu. Jego żona Fajgla-Chinda z domu Dancygier, córka Izraela i Chany Rywki z domu Śliwka, urodziła się 01.04.1891 r. w Szczekocinach. W Szczekocinach też pobrali się 12.07.1916 r. i w tym też roku przeprowadzili się do Olkusza. Tutaj urodzili się ich synowie: Chaim Ałter 23.07.1917 r., Icek-Moszek 15.10.1919 r., Szymon 05.03.1924 r. i Juda-Josek 10.10.1925 r.

⁴⁰⁹ Potwierdza to „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, 1204/315, k. 2), choć oryginalnie figuruje w nim maszynowo zapisana Marja Stachurska, skreślona i nadpisana odręcznie „Przedpełska Anna”.

⁴¹⁰ Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938, s. 12 i 74. Zob. także Spis abonentów sieci telefonicznych państwowych i koncesjonowanych w Polsce (z wyjątkiem m.st.Warszawy) na 1939 r., s. 464 Kr.

Chamalte Cukierman.

Podpis Chaima Altera (Chamalte) Cukiermana na liście uczniów siedmioklasowej powszechnej szkoły męskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://polska1926.pl/karty/16420>)

W latach 1942-45 Szymon był więźniem obozów Blechhamer, Wisau, Bunzlau i Mauthausen⁴¹¹.

Rodzice wraz najmłodszym synem Judą-Joskiem zamordowani zostali w czasie wojny. Przeżyli ją trzech pozostali synowie Chaim Alter, Icek-Moszek i Szymon.

Szyja HUBERFELD, pasierb Abram Henocho ZYLBERBERG i córka Liba

Szyja, syn Abrama i Sury Rajzli z domu Manela, urodził się 16.01.1889 r. w Wolbromiu, skąd przybył do Olkusza w 1917 r., był kupcem. Wraz żoną Rywką z domu Zylberberg/Wajnrych i pięciorgiem urodzonych już w Olkuszu dzieci mieszkał przy Szpitalnej 31. Przybyła z Żarek w 1907 r. Rywka zmarła 04.12.1932 r. w Olkuszu. 25.06.1935 r. Szyja z pięciorgiem dzieci przeprowadzili się na Sławkowską 6. Lejzor, urodzony 28.08.1920 r., w swe piętnaste urodziny przeprowadził się do Sławkowa, Icek, urodzony 10.11.1921 r., 10.10.1935 r. przeprowadził się do Sławkowa pod adres Rynek 12, zaś tego samego dnia przeprowadził się do Będzina Szmul Hersz, urodzony 01.04.1924 r. W Olkuszu pozostali z ojcem córka Liba, urodzona 25.08.1918 r., i pasierb Abram Henocho Zylberberg, syn Abrama Henocha i Rywki z domu Wajnrych, urodzony 04.07.1915 r.

Zylberberg Abram

Podpis Chaima Altera (Chamalte) Cukiermana na liście uczniów siedmioklasowej powszechnej szkoły męskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://polska1926.pl/karty/16420>)

Szyja zamordowany został w czasie wojny, podobnie jak jego synowie Lejzor i Icek. Wojnę przeżył Szmul Hersz i prawdopodobnie córka Liba. Los Abrama Henocha Zylberga jest nieznany.

Dwojra i Rykla POTASZ

Dwojra, córka Huny Abrama i Sury z domu Fuks, urodziła się 01.05.1917 r. w Wolbromiu, tam też urodziła się jej siostra Rykla. 30.12.1935 r. z rodzicami i siostrą Pesłą

⁴¹¹ ITS Z-4717.

przeprowadziły się z Wolbromia, ul. Krakowska 2, do Olkusza na Sławkowską/Buchowieckiego 6. Tu 11.07.1937 r. zmarł ojciec Huna Abram, a matka z córką Peslą 01.07.1937 r. przeprowadziła się na 3 Maja 28.

Dwojra Potasz (źródło: Yad Vashem)

Dwojra zamordowana została podczas wojny, los Rykli nie jest znany.

Huna i Laja-Nysła z domu Szpilman HERBET oraz córka Ałta-Chana

Huna, syn Szmula-Wółfa i Rywki z domu Formalskiej, urodził się 01.01.1898 r. w Pilicy, był właścicielem sklepu kupcem. Jego żona Laja-Nysła z domu Szpilman, córka Joska-Icka i Ruchli z domu Lustig, urodziła się 14.06.1896 r. w Olkuszu. W Olkuszu też pobrali się 15.07.1924 r. W 1926 r. przeprowadzili się z Dąbrowy Górniczej do Olkusza i tu urodziła się 02.02.1926 r. ich córka Ałta-Chana. Do 26.06.1935 r. mieszkali przy pl. Piłsudskiego 29, następnie przy Sławkowskiej 10, a od 10.12.1935 r. Sławkowskiej 6.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Przy Gęsiej 4 mieszkali bracia Huny Pinkus i Henoch, na Bóźnicznej 22 brat Moszek, a na Rynku 27 siostra Elka Frank. Przy Gęsiej 4 mieszkali także rodzice Huny – ojciec Szmul-Wulf, który zmarł 30.09.1938 r. w Olkuszu i matka Rywka-Ruchla z domu Fornalska, która zmarła 13.08.1939 r. w Olkuszu. Przy Buchowieckiego 10 mieszkała matka Laji-Nysli Ruchla z domu Lustyg, wdowa po zmarłym 29.05.1934 r. w Olkuszu Josku-Icyku, a na Buchowieckiego 8 mieszkaly siostry Laji-Nysli Chaja-Sura Profesorska oraz Masia Kalman.

Abram i Chaja-Sura z domu Borensztajn GRYNBERG oraz córki Rachela i Ita-Guła

Abram, syn Herszela-Mendla i Rywki z domu Kerner, urodził się 20.06.1899 r.

w Olkuszu, był kupcem właścicielem sklepu⁴¹². Jego żona Chaja-Sura z domu Borensztajn, córka Dawida i Chawy z domu Meryn, urodziła się 16.04.1896 r. w Będzinie. W Będzinie też pobrali się 18.08.1925 r. i w tym samym roku żona przeprowadziła się do Olkusza, gdzie mieszkali przy Augustiańskiej 24 m. 3, a od 01.09.1938 r. przy Buchowieckiego 6. W Olkuszu urodziły się ich córki: 08.01.1927 r. Rachela i 07.12.1933 r. Ita-Guła.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Przy pl. Piłsudskiego 22 mieszkała matka Abrama Rywka z domu Kerner, która zmarła 21.02.1940 r. w Olkuszu, razem z nią mieszkała tam jego siostra Chawa Lewit, a przy pl. Piłsudskiego 20, który był własnością matki, jego brat Joel, który wyemigrował do Palestyny, przy Górniczej 28 mieszkał brat Abrama Izrael-Dawid, a przy Wolbromskiej 1 jego siostra Ruchla Blakowska.

Fajwel i Chana z domu Sztajner ZYNDORF oraz synowie Majer Berek, Moszek Chaim, Judka i Josek

Fajwel, syn Berka i Sury Rywki z domu Mącznik, urodził się 13.02.1889 r. w Wolbromiu, był kupcem. Jego żona Chana z domu Sztajner, córka Maneli i Estery Sury z domu Wachter, urodziła się w 1893 r. w Olkuszu. W Olkuszu też pobrali się 05.07.1920 r., tu też urodzili się ich synowie: Majer Berek 04.10.1918 r., Moszek Chaim 18.04.1920 r., Judka 28.12.1921 r. i Josek 11.03.1923 r. Fajwel przeprowadził się z Wolbromia do Olkusza w 1926 r. Rodzina mieszkała, razem także z córką Rywką, przy 3 Maja 16, rodzice z synami od 01.03.1939 r. przeprowadzili się na Buchowieckiego 6.

Rodzice i najmłodszy syn Josek zamordowani zostali w czasie wojny. Nieznany jest los najstarszych synów Majera Berka i Moszka Chaima. Wojnę przeżył Judka.

Przy 3 Maja 16 mieszkała córka Rywka. Pod tym samym adresem mieszkała także siostra Chany Tauba Welner, a przy Krakowskiej 12 siostra Idesa Gosławska.

Natan i Tauba Frajda z domu Hupert ZERYKIER oraz córka Miriam/Mirjam

Natan, syn Icka i Estery z domu Sercarz, urodził się 09.05.1901 r. w Wygwizdowie (pow. Będzin), był handlarzem, do Olkusza przeprowadził się z Sosnowca w 1909 r. Jego żona Tauba Frajda z domu Hupert, córka Abrama Chaima i Estery z domu Słomnickiej, urodziła się w kwietniu 1909 r. w Olkuszu. Tu też pobrali się 14.05.1931 r., a 07.12.1931 r. urodziła się ich córka Mirjam. Do 19.03.1936 r. mieszkali przy Górniczej 2, gdy przeprowadzili się na Mickiewicza 4, a od 16.06.1939 r. zamieszkali przy Buchowieckiego 6.

Nieznany jest los rodziny.

⁴¹² W dziale „Galanteria” pod adresem Rynek 20 widnieje „Grynberg A. i Lewit H.” (Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938, s. 34).

Przy Górniczej 4 mieszkała siostra Natana Marja Wajselfisz, przy Gwareckiej 17 siostra Kajla Blum, tam też mieszkał brat Kałma Zerykier, który przeniósł się z Gwareckiej 17 na Górniczą 4 niedługo przed utworzeniem getta, bo 08.08.1941 r., właściciel drukarni na Mickiewicza 1. Przy Żuradzkiej 9 mieszkała matka Tauby Frajdy Estera Hupert z piątką dzieci, zięciem i wnuczkami.

Frymeta KEJZMAN

Frymeta, krawcowa, do Olkusza przeprowadziła się 07.06.1939 r. z Sosnowca.
Jej los jest nieznany.

Chaim Hersz i Jentla z domu Gliksztajn GLIKSZTAJN oraz synowie Moszek Icek, Abram, Izrael Majer i Szmul

Chaim Hersz, syn Berka Hersza i Mariem z domu Sztajnberg, był krawcem. Jego żona Jentla z domu Gliksztajn, córka Icka Zimela i Gitli z domu Gutfeld, urodziła się 01.03.1901 r. w Olkuszu. W Olkuszu pobrali się 25.01.1924 r., tu też urodzili się ich synowie: Moszek Icek 02.04.1924 r., Abram 04.08.1926 r., Izrael Majer 05.03.1929 r. i Szmul 14.07.1938 r. W 1929 r. krawiec Herman Glickstein miał zakład pod numerem Górnicza 120⁴¹³, a w 1936 r. zakład krawiecki „Elegancja” Hermana Gliksztajna mieścił się przy Sławkowskiej 4⁴¹⁴. Do lipca 1939 r. rodzina mieszkała w sąsiednim budynku przy Buchowieckiego 4.

Wieszak z zakładu krawieckiego Gliksztajna, przekazany przez Jerzego Kurza-
wę do Muzeum PTTK (źródło: Olgerd Dziechciarz, <https://przeglad.olkuski.pl/jozef-swiatkowski-i-klad-win-i-towarow-kolonialnych-w-olkuszu/>)

⁴¹³ *Spis abonentów Państwowej Sieci Telefonicznej w Zagłębiu Dąbrowskiem 1929*, s. 229 – „48 Glückstein Herman, krawiec Górnicza 120”.

⁴¹⁴ *Spis abonentów sieci telefonicznych na 1936r.*, s. 334.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Przy Żuradzkiej 1 mieszkał brat Jentli Abram Dawid Gliksztajn, a przy Wolbromskiej 35 siostra Chana-Laja Szafirsztajn.

Olkusz, stan powojenny, w środku zdjęcia od lewej dach Mickiewicza 5, następnie Buchowieckiego 10 z półprzymkniętą bramą wjazdową, Buchowieckiego 8 z otwartym przejazdem bramnym, za nimi Górnica 4, Buchowieckiego 6 zwana kamienicą Stachurskich, przed nią pl. Piłsudskiego 1 z podwórzem, za nią Górnica 6 (źródło: zdjęcie Tadeusza Tomsia, lata 60 XX w., archiwum Marka Piotrowskiego).

Buchowieckiego 8 (poprzednio Sławkowska 8, obecnie nie istnieje)

Z rejestru wynika, że właścicielem domu był Berek Zilberberg⁴¹⁵ i zamieszkuje go wyłącznie ludność żydowska (prócz kilku rzymsko-katolickich pracowników/służących).

Berek ZILBERBERG/ZYLBERBERG i kuzynka Hinda z domu Najman MANELA

Berek, syn Joska-Judy i Tołcy z domu Lesman, urodził się 26.09.1868 r. w Olkusz, był właścicielem domu, kupcem – właścicielem sklepu, pod adresem „Sławkowska 82” prowadził skład piwa⁴¹⁶, wdowcem. W 1928 r. Berek był zastępcą członka

⁴¹⁵ Potwierdza to „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkusz” z 1935 r. (AP Katowice, 1204/315, k. 2).

⁴¹⁶ *Spis abonentów sieci telefonicznych 1932/33*, s. 421 i *Spis abonentów sieci telefonicznych na 1936 r.*, s.

Rady Nadzorczej Banku Komercyjnego (później: Bank Ludowy) spółdzielni z o. o. w Olkuszu⁴¹⁷. W latach 1930-31 Berek był członkiem zarządu Spółdzielczej Kasy Pożyczkowej w Olkuszu⁴¹⁸. Jego kuzynka Hinda z domu Najman Manela urodziła się w 1870 r., do Olkusza przybyła pod koniec 1935 r. z Podśędziszowa (pow. Jędrzejów).

Z lewej Berek Zylberberg, z prawej jego pierwsza żona Chawa Grajcer-Zylberberg, zmarła w 1921 r. (źródło: הווח לש הרופיס רציירג תחפשמ תורוק האושה תפוקתב התלצהו, רציירג הווח, Chava Graicer, In the Eyes of Eva Graicer Family's Survival of the Holocaust, Tel Aviv, 2010, s. 12-14)

Berek Zylberberg z zięciem Chaimem Grajcerem w 1938 (6?) r. w trakcie podróży do Jerozolimy (źródło: הווח לש הרופיס רציירג תחפשמ תורוק האושה תפוקתב התלצהו, רציירג הווח, Chava Graicer, In the Eyes of Eva Graicer Family's Survival of the Holocaust, Tel Aviv, 2010, s. 35-36)

334 oraz *Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938*, s. 77 z błędnym zapisem „Zylberg B., Sławska 8”. *Spis Abonentów Państwowej Sieci Telefonicznej w Zagłębiu Dąbrowskiem 1929*, s. 230, zawiera zapis „skład piwa i towarów kolonialnych”.

⁴¹⁷ AAN, sygn. 213/13044 Bank Ludowy (Komercyjny) w Olkuszu, wyciąg z protokołu nr 11 Dorocznego Walnego Zebrania członków z 03.04.1928 r., k. 40.

⁴¹⁸ AAN, sygn. 213/13043, Rada Spółdzielcza w Warszawie, Bank Dyskontowy Spółdzielczy (Spółdzielcza Kasa Pożyczkowa) w Olkuszu.

Deportacja olkuskich Żydów w połowie czerwca 1942 r. do obozu zagłady, na czele grupy wysoki mężczyzna w czarnym płaszczu z walizką w dłoniach to Berek Zilberg (źródło: BLH Ghetto Fighters House)

Oboje zamordowani zostali w czasie wojny.

W tym samym domu mieszkał syn Berka Izrael-Chaim.

Izrael-Chaim i Chaja-Entla z domu Klugman ZILBERBERG oraz córki Ewą-Różą i Sulamit oraz Małka BRYN.

Izrael-Chaim, syn Berka i Chawy Róży z domu Grajcar, urodził się 13.05.1898 r. w Olkuszu, był kupcem – właścicielem sklepu. Jego żona Chaja-Entla z domu Klugman, córka Mendla-Majera i Perli z domu Bajs, urodziła się 16.02.1897 r. w Kromołowie. Pobrali się w Zawierciu 05.03.1923 r., do Olkusza przeprowadzili się z Zawiercia w 1928 r. W Zawierciu urodziła się 24.08.1924 r. ich córka Ewa-Róża, druga córka Sulamit urodziła się 24.12.1930 r. w Krakowie. Pod adresem Sławkowska 8 dział „Drzewo” odnotowana jest w 1938 r. Jentla Zylberg, zaś w dziale „Tartaki” jest zapis „Zylberg J., Sławkowska”⁴¹⁹.

W 1935 r. zamieszkała z nimi, przeprowadziwszy się z Łodzi, kuzynka Perla Klugvel Klugman, która zmarła w Olkuszu 25.02.1938 r. Z Łodzi też przeprowadził się pod koniec 1935 r. kupiec Dawid Klugman, który mieszkał jako sublokator do 30.03.1937 r.,

⁴¹⁹ *Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938*, s. 26 i 102. *Spis Abonentów Państwowej Sieci Telefonicznej w Zagłębiu Dąbrowskim 1929*, s. 21, w dziale „Drzewny przemysł i handel” zawiera zapis „Zylberg I., Przemysł drzewny i skład materiałów drzewnych, stolarskich i budowlanych, Olkusz, ul. Sławkowska”.

kiedy wyprowadził się do Warszawy. Mieszkała z nimi także Małka Bryn, córka Chaima-Dawida i Sury-Hendli z domu Grojs, urodzona 10.09.1910 r. w Olkuszu, pracownica, służąca.

Po utworzeniu getta, a przed jego likwidacją Izrael-Chaim wywieziony został do obozu pracy. Mieszkająca w Sosnowcu siostra Izraela-Chaima Chawa Grajcer zabrała do siebie jego starszą córkę Ewę-Różę, a po likwidacji olkuskiego getta udało się jej wyciągnąć z obozu pracy Izraela-Chaima i sprowadzić go do siebie do Sosnowca, gdzie po utworzeniu getta na Środuli zamieszkali w jednym budynku, Izrael-Chaim z córką Ewą-Różą mieszkali na poddaszu. Po rozpoczęciu likwidacji sosnowieckiego getta w sierpniu 1943 r. Chawa straciła kontakt z bratem Izraelem-Chaimem i jego córką Ewą-Różą⁴²⁰.

Rodzina Zilberbergów, w górze od prawej Berek i Dawid Izrael, w dolnym rzędzie córki Chawa i Szula oraz matka Genia (źródło: הווה לש הרופיס רציירג תחפשמ תורוק האושה תפוקתב התלצהו, רציירג הווה, Chava Graicer, In the Eyes of Eva Graicer Family's Survival of the Holocaust, Tel Aviv, 2010, s. 55)

⁴²⁰ הווה לש הרופיס רציירג תחפשמ תורוק האושה תפוקתב התלצהו, רציירג הווה, Chava Graicer, In the Eyes of Eva Graicer Family's Survival of the Holocaust, Tel Aviv, 2010, s. 54-58 i 61 oraz korespondencja autora z Ayalą Graicer.

Wszyscy zamordowani zostali w czasie wojny, Małka Bryn wywieziona została z Olkusza w połowie czerwca 1942 r. w trakcie likwidacji getta do obozu zagłady i odnotowana została na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 168⁴²¹.

W tym samym domu mieszkał ojciec Izraela-Chaima Berek.

Ajzyk RAJTBERGER z synami Abramem-Chaimem, Judką i Moszkiem

Ajzyk, syn Mośka i Gnendli z domu Lejber, urodził się 15.04.1877 r. w Mjaczowie (pow. Zawiercie), był krawcem – właścicielem zakładu, do Olkusza przeprowadził się w 1902 r. z Myszkowa. Jego żona Chaja-Bajla z domu Wajcman, córka Izraela i Szejwy z domu Frejlich, urodzona 17.09.1882 r. w Olkuszu, z którą pobrał się 15.12.1901 r. w Olkuszu, zmarła tu 24.11.1932 r. Mieli czworo synów: Lejzor, urodzony 19.06.1905 r. w Majczowie, 14.01.1935 r. przeprowadził się na Krakowską 1, a przy ojcu pozostali: Abram-Chaim, urodzony 31.01.1911 r. w Pińczycach (pow. Zawiercie), Judka, urodzony 06.11.1913 r. w Mjaczowie i Moszek, urodzony 04.04.1921 r. w Olkuszu.

Podpis Judki Rajtberga na liście uczniów siedmioklasowej powszechnej szkoły męskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://polska1926.pl/karty/16419>)

Ojciec z synem Abramem-Chaimem zamordowani zostali w czasie wojny. Przeżyli ją dwaj najmłodsi bracia Judka i Moszek.

Członkowie rodziny Reitberger z Olkusza, stoi po prawej Moszek, obok jego brat Judka, zdjęcie wykonane prawdopodobnie na Mickiewicza 4, w tle budynek szkolny przy Mickiewicza (źródło: <https://www.infocenters.co.il/gfh/multimedia/Photos/idea/67587.jpg>)

⁴²¹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 127.

Przy 3 Maja 34 mieszkał syn Ajzyka Lejzor. Przy pl. Piłsudskiego 30 mieszkała szwagierka Ajzyka Pesla Rozenbaum, a przy Żuradzkiej 5 szwagier Moszek Wajcman.

Chenoch i Frymeta z domu Wajcman SZTAJNBERG

Chenoch, syn Jakóba-Hersza i Wity Fajgli z domu Mulsztajn, urodził się 22.11.1870 r. w Olkuszu, był zegarmistrzem. Jego żona Frymeta z domu Wajcman, córka Anzela i Laji z domu Zilberberg, urodziła się 06.03.1867 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 27.02.1894 r.

Oboje zamordowani zostali w czasie wojny.

Na Krakowskiej 14 mieszkała siostra Chenocho Mirjam Mirł, a na Górniczej 4 brat Chil-Majer.

Lejzor i Masia z domu Szpilman KALMAN oraz syn Josef Icek

Lejzor, syn Joska i Nysli Cyrli z domu Szpigelman, urodził się 05.03.1902 r. w Będzinie, był robotnikiem-wojażerem, do Olkusza przeprowadził się w 1929 r. z Dąbrowy Górniczej. Jego żona Masia z domu Szpilman, córka Joska-Icyka i Rochli z domu Lustig, urodziła się 13.05.1898 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 11.01.1930 r., tutaj urodził się 20.12.1936 r. ich syn Josef Icek, który zmarł 19.12.1940 r. w Olkuszu.

Oboje zamordowani zostali w czasie wojny. Masia wywieziona została z Olkusza do obozu zagłady w połowie czerwca 1942 r. w trakcie likwidacji olkuskiego getta i znalazła się na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 682⁴²².

Po sąsiedzku przy Buchowieckiego 10 mieszkała matka Masi Ruchla Szpilman z domu Lustyg, w tym samym budynku co Masia mieszkała jej siostra Chaja-Sura Profesorska, a po sąsiedzku na Buchowieckiego 6 druga siostra Laja-Nysla Herbet.

Chaja-Sura z domu Szpilman PROFESORSKA, córka Rajzla-Dwojra WIESENFELD i jej mąż Dawid oraz synowie Abram-Szyja i Majer

Chaja-Sura z domu Szpilman, córka Joska Icyka i Ruchli z domu Mosticz, urodziła się 20.01.1891 r. w Olkuszu. Wdowa po Mendlu, urodzonym 20.06.1890 r. w Szczekocinach (pow. Włoszczowa), synu Icyka-Majera i Tauby Chaji z domu Rozenberg, kupcu-właścicielu sklepu, który do Olkusza przybył ze Szczekocin w 1915 r. W Olkuszu pobrali się 01.09.1915 r., Mendel zmarł w Olkuszu 31.01.1936 r., na nowym cmentarzu żydowskim przetrwał jego nagrobek (nr 128 w monografii cmentarza).

⁴²² K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 138.

Mieli troje dzieci, wszystkie urodzone w Olkuszu: córka Rajzla-Dwojra, urodzona 20.08.1917r., i synowie Abram-Szyja, urodzony 29.08.1921r. i Majer, urodzony 20.03.1923r. 03.02.1938r. z Krakowa przeprowadził się do nich Dawid Wiesenfeld, urodzony w 1913r., zięć, kupiec.

Chaja-Sura, jej córka z zięciem oraz młodszy syn Majer zamordowani zostali w czasie wojny. Majer był więźniem KZ Drütte, podobozu KZ Neuengamme, gdzie zginął 16.01.1945r. i pogrzebany został 03.02.1945r. na cmentarzu w Jammertal.

Professorski		Friedhof Jammertal	
Majer	Majer	Staatsangehörigkeit	Jude Polen
		Kontroll-Nr.	
K.Z. Dr.	Straße		
der nächsten Angehörigen			
am 22 Jahre in Jlkodan gestorben am 16.1.45 in K.Z. Dr.			
Feind-Einwirkung		bestattet am 3.2.45	
feld I	Grabreihe 34	Grab Nr. K	Wahlgrab Nr.
ang am	nach Ort	Heldengrab Nr.	
der Grabstelle ab		bis	
zung der Grabstelle ab		bis	
abgenehmigung am		erteilt Material	
wie eingestrichen am		Grund	

(źródło: http://namesfs.yadvashem.org/documentation4/3/microfilm2/production/PDF/99/5609383_08422800//01577.jpg)

Wojnę przeżył jedynie Abram-Szyja.

Po sąsiedzku przy Buchowieckiego 10 mieszkała matka Chaji-Sury Ruchla Szpilman z domu Lustyg, w tym samym budynku co Chaja-Sura mieszkała jej siostra Masia Kalman, a po sąsiedzku na Buchowieckiego 6 druga siostra Laja-Nysla Herbet.

Mordka Lejb i Małka z domu Lewkowicz PŁACHTA, córka Rywka i syn Eljasz

Mordka Lejb, syn Jumi i Rywki z domu Przedborskiej, urodził się 15.12.1909r. w Szczekocinach, był krawcem – właścicielem zakładu, do Olkusza przeprowadził

się w 1931 r. z Dąbrowy Górniczej. Jego żona Małka z domu Lewkowicz, córka Laji Lewkowicz, urodziła się 06.09.1906 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 06.07.1931 r. 18.10.1931 r. w Olkuszu urodził się ich syn Eljasz, 12.02.1937 r. także tutaj urodził się ich drugi syn Berek, który zmarł 16.06.1939 r. w Krakowie, a 01.11.1940 r. urodziła się córka Rywka.

Los rodziny pozostaje nieznany.

Szmul i Rajzla z domu Frydman RYTERBAND oraz syn Zysza

Szmul, syn Icka i Gnendli z domu Helisiewicz, urodził się 28.11.1903 r. w Żarkach, był niewykwalifikowanym robotnikiem, do Olkusza przeprowadził się w 1934 r. ze Strzemieszyc. Jego żona Rajzla z domu Frydman, urodziła się w 1905 r., 31.12.1931 r. wyjechała do Strzemieszyc, skąd powróciła 19.10.1934 r. 08.07.1935 r. w Olkuszu urodził się ich syn Zysza.

Pobrali się w Strzemieszycach Wielkich 20.11.1940 r.

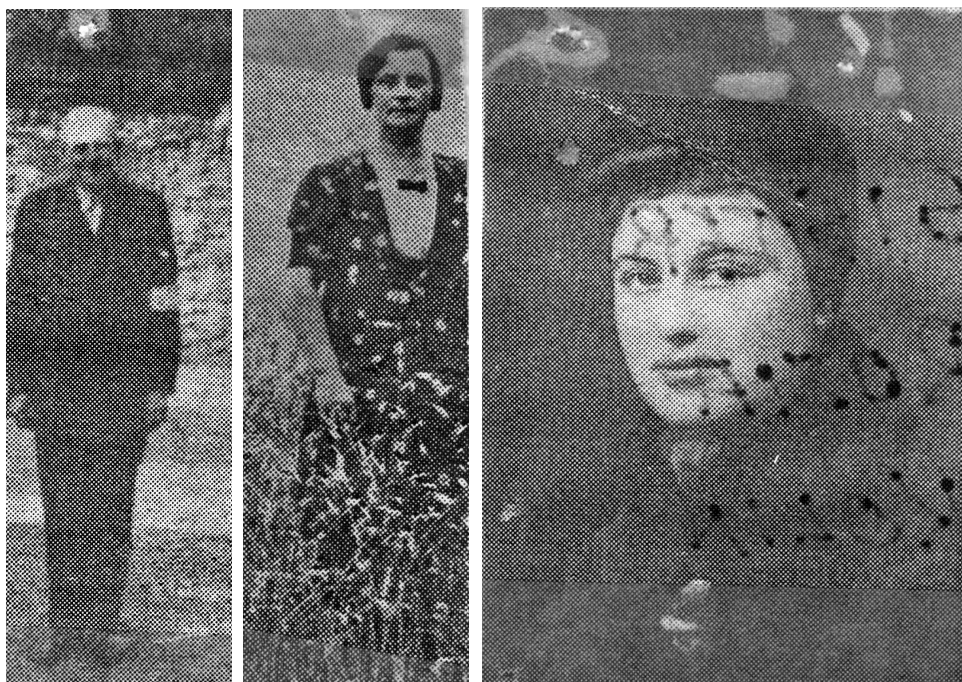
Los rodziny pozostaje nieznany.

Hersz i Leja(Laja) z domu Dymant KOLIN oraz córki Ruchla i Chaja

Hersz, syn Abrama i Frajndli z domu Huberman, urodził się 06.07.1892 r. w Żarkach, był walizkarzem. Jego żona Leja(Laja) z domu Dymant, córka Rubina i Ruchli z domu Finkelsztajn, urodziła się 08.03.1889 r. w Międzyrzeczu. Pobrali się w Warszawie 31.12.1920 r., tam też urodziła się 01.02.1922 r. córka Ruchla, z kolei młodsza córka Chaja przysłała na świat 21.01.1927 r. Do Olkusza przeprowadzili się z Mysłowic w 1932 r. razem z bratem Hersza Jankielem i zamieszkali przy Augustjańskiej 20, a od 01.07.1934 r. Sławkowskiej/Buchowieckiego 8, skąd 30.04.1935 r. Jankiel wyprowadził się do Dąbrowy Górniczej, by po niecałych trzech miesiącach wrócić do Olkusza, ale na 3 Maja 25. 15.04.1936 r. przeprowadziła się do Częstochowy córka Ruchla, by powrócić do Olkusza 16.08.1939 r.

Rodzice i starsza córka zamordowani zostali w czasie wojny, którą przeżyła jedynie młodsza córka. Chaja pracowała w olkuskim getcie w szopie krawieckim, po czym wywieziona została do obozu pracy w Markstadt, a po roku do obozu pracy w Peterswaldau⁴²³.

⁴²³ Wywiad z Chają (Heleną Bronner) dostępny jest pod adresem: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1152068>.

Hersz i Leja Kolinowie oraz Ruchla Kolin (źródło: Yad Vashem)

Ruchla Kolin na plaży w Olkuszu (źródło: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1152068>)

Stoją od lewej Lea Kolin i jej sąsiadka z synem, siedzą od lewej syn sąsiadki, Hela Kolin i ciotka Heli z synem na kolanach, ok. 1938 r. (źródło: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1152070>)

Uczniowie z Olkusza na wycieczce klasowej w Ojcowie w 1938 r., czwarta z lewej w drugim rzędzie stoi Hela Kolin (źródło: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1152073>)

Z przodu od lewej Hela Kolin i Waltman z Sosnowca, za nimi Rosia (Rachel) Kolin, Schwimmer i jego siostra, ok. 1939 r. (źródło: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1152072>)

Trzy żydowskie nastolatki z opaskami w olkuskim lesie. Od lewej Hela Kolin, Macner i Wachtman (Waltman?), 1941 r. (źródło: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1150928>)

Po sąsiedzku na Buchowieckiego 10 mieszkał brat Hersza Jankiel.

Moszek i Chaja-Estera z domu Glajtman GLAJTMAN oraz córka Rojza Fajgla

Moszek, syn Zelika i Chany z domu Sztark, urodził się 14.10.1912r. w Olkuszu, był (niewykwalifikowanym) robotnikiem. Jego żona Chaja-Estera z domu Glajtman, córka

Jakóba Mordki i Rajzy z domu Sztajnberg, urodziła się 30.06.1909 r. w Olkuszu. Pobrali się w Kromoławie 26.03.1934 r. Na Sławkowskiej 8 zamieszkali 16.09.1936 r., wcześniej Moszek mieszkał z rodzicami i rodzeństwem w domu rodzinnym przy ulicy Krzywej 4, zaś Chaja-Estera jako główna lokatorka mieszkała na utrzymaniu brata z nim i siostrą przy pl. Piłsudskiego 10. 27.06.1937 r. w Olkuszu urodziła się ich córka Rojza Fajgla.

Moszek zamordowany został w czasie wojny, losy jego żony i córki są nieznane.

Rodzice i czworo rodzeństwa Moszka mieszkało w domu rodzinnym przy Krzywej 4. Przy pl. Piłsudskiego 10 mieszkał brat i siostra Chaji-Estery.

Brajndla TROPAUER.

Brajndla, córka Berka i Anny z domu Zilberberg, urodziła się 03.11.1905 r. w Olkuszu, była manikiurzystką. Z rodzicami mieszkała przy Gwareckiej 15, skąd po śmierci ojca przeprowadziła się 14.06.1936 r. z matką i pięciorgiem rodzeństwa na 3 Maja 2, a stamtąd 25.11.1937 r. na Ogrodzieniecką 9. Stamtąd już sama 31.03.1938 r. przeprowadziła się na Buchowieckiego 8.

Los Brajndli pozostaje nieznan.

Matka i pięcioro rodzeństwa Brajndli mieszkało przy Ogrodzienieckiej 9, a brat Judka przy Gwareckiej 15.

Szlama i Ruchla z domu Goldszajn ELBAUM oraz syn Alter Rubin.

Szlama, syn Jankiela Joska i Fajgli z domu Szykman, urodził się 06.09.1909 r. w Olkuszu, był stolarzem. Jego żona Ruchla z domu Goldszajn, córka Icka Majera i Frymety z domu Winer, urodziła się 25.07.1912 r. w Olkuszu. Oboje mieszkali w Olkuszu od urodzenia, Ruchla z rodzicami i siedmiorgiem rodzeństwa w domu rodzinnym przy placu Piłsudskiego (Rynku) 26, a Szlama z rodzicami i trójką rodzeństwa przy 3 Maja 8, skąd 31.07.1939 r. z rodzicami i dwoma siostrami przeprowadził się na Mickiewicza 4 (starszy brat przeprowadził się wcześniej do Sosnowca). Od 12.02.1940 r. zamieszkali razem przy Buchowieckiego 8. 12.09.1940 r. urodził się ich syn Alter Rubin. Pobrali się w Strzemieszycach Wielkich 13.11.1940 r. 15.02.1941 r. przeprowadzili się na Parczewską 3.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Przy Mickiewicza 4 mieszkali rodzice Szlamy z jego dwiema siostrami, wojnę przeżył brat Szlamy, który przeprowadził się przed wojną do Sosnowca. Przy placu im. Marszałka Piłsudskiego 26 mieszkali rodzice Ruchli z pięciorgiem rodzeństwa, przy Żuradzkiej 5 brat Chuna Wulf, przy Bóźnicznej 21 brat Jakób, a przy Krakowskiej 9 siostra Fajgla-Gitla Kenigsberg.

Buchowieckiego 10

(poprzednio Sławkowska 10, obecnie nie istnieje)⁴²⁴

Z rejestru wynika, że właścicielem domu był Berek Goldfeld, który zmarł w 1935 r. oraz jego syn Zajdel-Dydja Goldfeld, który pod koniec 1934 r. przeprowadził się z rodziną na Mickiewicza 4. Natomiast wykaz nieruchomości położonych w Olkuszu z 1935 r. jako właścicieli wskazuje „Gutfeld Goldfeld i Zylberberg”, który to zapis maszynowy jest skreślony i nadpisany „Firszenberg Szymon”⁴²⁵.

Icek i Rywka z domu Grosman GUTFELD oraz córki Chaja i Pesła

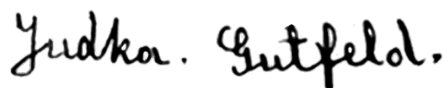
Icek, syn Pałytyła i Estery z domu Szykman, urodził się 26.12.1900 r. w Olkuszu, był kupcem – właścicielem sklepu. Jego żona Rywka z domu Grosman, córka Mośka i Chaji z domu Gutfeld, urodziła się w styczniu 1900 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 18.08.1924 r., tu też urodziły się ich córki: 21.04.1925 r. Chaja, a 24.11.1930 r. Pesła.

Wszyscy zamordowani zostali w czasie wojny.

Przy pl. Piłsudskiego 1 mieszkali rodzice Icka oraz siostra Chaja Trajman, a przy gen. Buchowieckiego 3 mieszkał brat Moszek Chaim. Przy 3 Maja 2 mieszkała siostra Rywki Szajndla Trajman, przy Szpitalnej 42 siostra Chana Rozeublum, a przy Gęsiej 4 siostra Wycha Tanenbaum.

Judka GUTFELD

Judka, syn Moszka Chaima i Ruchli z domu Warszawskiej, urodził się 17.02.1915 r. w Olkuszu, mieszkał przy rodzicach, którzy 10.08.1936 r. przeprowadzili się z trojgiem dzieci na Sławkowską (Buchowieckiego) 3.

Podpis Judki Gutfelda na liście uczniów siedmioklasowej powszechnej szkoły męskiej w Olkuszu w 1926 r.
(źródło: <https://polska1926.pl/karty/16448>)

Los Judki jest nieznany.

Przy placu Piłsudskiego 1 mieszkali dziadkowie Judki Pałtjel i Estera-Gitla, a przy gen. Buchowieckiego 3 rodzice z trzema braćmi Judki. W tym samym domu mieszkała siostra Chawa Szmuklerz, a druga siostra Rochima wyjechała do Palestyny.

⁴²⁴ Zob. zdjęcie przy adresie Buchowieckiego 8.

⁴²⁵ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, 1204/315, k. 2).

Abram i Gitla z domu Szafirsztajn SZWARCFELD, córki Laja-Zelda, Sura-Chana, Cypa i Brucha oraz synowie Srul-Mordka, Moszek i Josef

Abram, syn Szmula i Chawy z domu Rajcher, urodził się 29.05.1885 r. w Bolesławiu (pow. Olkusz), był kupcem – właścicielem sklepu. Jego żona Gitla z domu Szafirsztajn, córka Icka i Rywki z domu Unger, urodziła się 19.01.1891 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 12.01.1910 r., ale jeszcze w Bolesławiu urodził się 14.12.1910 r. ich pierwszy syn Chaskiel. Pozostała siódemka dzieci urodziła się już w Olkuszu: 10.01.1915 r. bliźnięta Laja-Zelda i Srul-Mordka, 20.09.1916 r. córka Sura-Chana, 20.04.1920 r. córka Cypa, 15.11.1922 r. córka Brucha, 05.05.1924 r. syn Moszek i 20.10.1930 r. syn Josef. W 1935 r. wyjechał do Palestyny Srul-Mordka, dzięki czemu przeżył wojnę⁴²⁶.

Szwarcfeld L.

Szwarcfeld Sura

Podpisy Laji-Zeldy i Sury-Chany Szwarcfeld na listach uczennic siedmioklasowej powszechnej szkoły żeńskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://polska1926.pl/karty/30364> i <http://polska1926.pl/karty/30368>)

Certyfikat naturalizacji palestyńskiej Srula Mordki Szwarcfelda z 18.06.1941 r.

(<https://www.archives.gov.il/archives/Archive/0b07170680034dc1/File/0b07170680849eb9>)

Wszyscy pozostali zamordowani zostali w czasie wojny.

Przy pl. Piłsudskiego 26 mieszkali rodzice Gitli, przy Wolbromskiej 2b siostra Gołda Laja Rozencwajg, przy Wolbromskiej 358 brat Chaim - Uszer, przy Górniczej 24 siostra Hana-Małka Unger, przy 3 Maja 9 brat Jakób - Nuchym, przy 3 Maja 93 brat Zelik, przy pl. Piłsudskiego 11 siostra Frimeta Glajtman. Przy Górniczej 27 mieszkał najstarszy syn Chaskiel.

⁴²⁶ 03.02.1935 r. wjechał do Palestyny (<https://www.archives.gov.il/archives/Archive/0b07170680034dc1/File/49eb9>).

Abram-Szaja i Szymcha z domu Dafner RAPOPORT, córka Fajgla i syn Lejbuś-Mendel

Abram-Szaja, syn Izraela-Szlamy i Chaji z domu Wajngarten, urodził się 10.01.1890 r. w Będzinie, był kupcem – właścicielem sklepu, w 1910 r. przybył do Olkusza z Będzina. Jego żona Szymcha z domu Dafner, córka Dydji i Rywki Chaji z domu Kerner, urodziła się w 1887 r. w Wolbromiu. Pobrali się w Olkuszu 10.03.1910 r., tu też urodziły się ich dzieci: 01.09.1914 r. córka Fajgla i 01.01.1920 r. syn Lejbuś-Mendel. W 1928 r. Abram-Szaja był zastępcą członka Rady Nadzorczej Banku Komercyjnego (później: Bank Ludowy) spółdzielni z o. o. w Olkuszu⁴²⁷.

Government of Palestine. **مملكة فلسطين (أ.م.)** **حكومة فلسطين** FILE COPY
PALESTINIAN CITIZENSHIP ORDER, 1925. **دبر الحقن بنعز لتبنيوت المواطنة (المواطنة)** **قانون الجنسية الفلسطينية لسنة ١٩٢٥**
CERTIFICATE OF NATURALIZATION. **شهادة الجنسية**

Chilel Pański **چیل پانسی** **شهادة الجنسية**

(hereinafter called the "applicant") has applied for a Certificate of Naturalization, alleging with respect to himself (himself) the particulars set out below, and has satisfied me that the conditions laid down in the above-mentioned Order for the grant of a Certificate of Naturalization are fulfilled in his (his) case:

And whereas the said applicant has also applied for the inclusion of the names of certain of his (his) children born before the date of this Certificate and being minors, and I am satisfied that the names of his (his) children, as hereinafter set out, are properly to be included:

And, therefore, in pursuance of the powers conferred on me by the said Order:

I grant to the said applicant this Certificate of Naturalization and declare that he (she) shall, subject to the provisions of the said Order, be entitled to all political and other rights, powers and privileges, and be subject to all obligations, duties and liabilities in which a natural-born Palestinian citizen is entitled or subject, and have to all intents and purposes the status of a natural-born Palestinian citizen.

And I further certify that this Certificate extends to the following children, born before the date of this Certificate and being minors of the said applicant:

In witness whereof I have hereunto subscribed my name this **16th** day of **June** 1940.

Signature **Signature** **Signature**

No. 40172 **Serial Number of Application**

Certyfikat naturalizacji palestyńskiej Chilel Pańskiego i Fajgli z domu Rappoport z 16.06.1940 r. (<https://www.archives.gov.il/archives/Archive/Ob07170680034dc1/File/Ob071706808a9581>)

Government of Palestine. **مملكة فلسطين (أ.م.)** **حكومة فلسطين** FILE COPY
PALESTINIAN CITIZENSHIP ORDER, 1925. **دبر الحقن بنعز لتبنيوت المواطنة (المواطنة)** **قانون الجنسية الفلسطينية لسنة ١٩٢٥**
CERTIFICATE OF NATURALIZATION. **شهادة الجنسية**

Lejbus Mendel Rappoport **لایبوس مندیل راپوپورت** **شهادة الجنسية**

(hereinafter called the "applicant") has applied for a Certificate of Naturalization, alleging with respect to himself (himself) the particulars set out below, and has satisfied me that the conditions laid down in the above-mentioned Order for the grant of a Certificate of Naturalization are fulfilled in his (his) case:

And whereas the said applicant has also applied for the inclusion of the names of certain of his (his) children born before the date of this Certificate and being minors, and I am satisfied that the names of his (his) children, as hereinafter set out, are properly to be included:

And, therefore, in pursuance of the powers conferred on me by the said Order:

I grant to the said applicant this Certificate of Naturalization and declare that he (she) shall, subject to the provisions of the said Order, be entitled to all political and other rights, powers and privileges, and be subject to all obligations, duties and liabilities in which a natural-born Palestinian citizen is entitled or subject, and have to all intents and purposes the status of a natural-born Palestinian citizen.

And I further certify that this Certificate extends to the following children, born before the date of this Certificate and being minors of the said applicant:

In witness whereof I have hereunto subscribed my name this **02nd** day of **August** 1942.

Signature **Signature** **Signature**

No. 59363 A **Serial Number of Application** **77668** **No. 77668** **Serial Number of Application**

Certyfikat naturalizacji palestyńskiej Lejbusia-Mendla Rappoporta z 02.08.1942 r. (<https://www.archives.gov.il/archives/Archive/Ob07170680034dc1/File/Ob07170680da59d9>)

⁴²⁷ AAN, sygn. 213/13044 Bank Ludowy (Komercyjny) w Olkuszu, wyciąg z protokołu nr 11 Doroczne-go Walnego Zebrania członków z 03.04.1928 r., k. 40.

Fajgla i Lejbuś-Mendel przeżyli wojnę, los pozostałej rodziny pozostaje nieznany.

Przy Bóźnicznej 7 mieszkała matka Szymchy Rywka-Chaja, wdowa po Dydji, przy Krzywej 8 mieszkała siostra Szymchy Sura-Gitla Zyngier, a przy pl. Piłsudskiego 22 jej brat Rubin.

Liba Laja KORCFELD

Liba Laja, córka Abrama i Chawy Małki z domu Ajzensztark, urodziła się 10.09.1915 r. w Olkuszu, mieszkała jako siostrzenica przy ciotce Rywce z domu Grajcar, która 13.09.1935 r. przeprowadziła się na Mickiewicza 6.

Los Liby Laji jest nieznany.

Matka Liby Laji Chana Małka mieszkała przy Mickiewicza 6 razem ze swoją siostrą, a ciotką Liby Laji Rywką.

Ruchla SZPILMAN z domu Lustyg

Ruchla, córka Fałka i Chany z domu Wigdorson, urodziła się 27.08.1864 r. w Pili-cy. Tam 30.06.1885 r. wyszła za mąż za Joska-Icyka, syna Abrama-Hersza i Brajndli z domu Sztorchon, urodzonego w Olkuszu 28.09.1865 r., kupca-właściciela sklepu, który zmarł w Olkuszu 29.05.1934 r.

Ruchla zamordowana została w czasie wojny, wywieziona z Olkusza do obozu zagłady w połowie czerwca 1942 r. w trakcie likwidacji olkuskiego getta, znajdując się na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 683⁴²⁸.

Przy Buchowieckiego 6 mieszkała córka Ruchli Laja-Nysla Herbet, przy Buchowieckiego 8 córki Masia Kalman oraz Chaja-Sura Profesorska, a przy Górniczej 33 mieszkała siostra męża Ruchli Masia Guzy.

Chaim WIERZCHOWSKI i Marjem MOSLER oraz córka Chana

Chaim, syn Szmula-Hejnycha i Chany z domu Mosler, urodził się 20.10.1906 r. w Opocznie, był robotnikiem – szewcem, do Olkusza przybył z Opoczna w 1926 r., wcześniej mieszkał przy Żuradzkiej 14, na Sławkowską 10 przeprowadził się 12.04.1934 r. Marjem, córka Chaima-Hersza i Blimy z domu Frydman, urodziła się 06.05.1908 r. w Olkuszu, była robotnicą. 10.09.1934 r. urodziła im się w Olkuszu córka Chana.

Ich los jest nieznany.

Przy Górniczej 4 mieszkali rodzice Marjem z jej siostrą Chaną, przy Krakowskiej

⁴²⁸ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 138.

11 siostra Rajzla Blumenfeld, przy 3 Maja 5 siostra Laja-Szajndla Pinkus z mężem, a przy Szpitalnej 14 siostra Małka.

Dawid i Chawa z domu Gutfeld SZMUKLERZ oraz syn Szulamit

Dawid, urodzony w 1905 r., był kupcem. Jego żona Chawa z domu Gutfeld, córka Moszka-Chaima i Racheli z domu Warszawska, urodziła się 02.05.1910 r. w Olkuszu, mieszkała z rodzicami i pięciorgiem młodszego rodzeństwa przy Sławkowskiej (Buchowieckiego) 10 do 01.11.1933 r., gdy przeprowadziła się do Strzemieszyc na Sławkowską-Kolejową 13. W Strzemieszyczach 10.11.1934 r. urodził się ich syn Szulamit. Do Olkusza przeprowadzili się całą rodziną 18.08.1936 r. ze Strzemieszyc, ul. Warszawskiej 59, i zamieszkali przy Sławkowskiej (Buchowieckiego) 10.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Przy Buchowieckiego 3 mieszkali rodzice Chany z trzema najmłodszymi synami, w tym samym domu co Chana mieszkał jej brat Judka, a do 20.04.1934 r. mieszkała tam także siostra Rochima, która utraciła obywatelstwo polskie z powodu wyjazdu do Palestyny, dzięki czemu przeżyła wojnę. Przy placu Piłsudskiego 1 mieszkali dziadkowie Chany Pałtel i Estera-Gitla.

Abram i Rywka Rojza z domu Fuksbruner GOLDBERG oraz szwagierka Ruchla FUKSBRUNER

Abram, syn Herszli i Mirli z domu Klajnplac, urodził się 03.02.1911 r. w Miechowie, był kupcem, przybył do Olkusza na początku 1937 r. Jego żona Rywka Rojza z domu Fuksbruner, córka Moszka i Chany z domu Krykštajn, urodziła się 15.06.1908 r. w Olkuszu, była robotnicą-fryzjerką. Pobrali się w Olkuszu 13.12.1936 r. Początkowo mieszkali z rodziną Rywki Rojzy przy pl. Piłsudskiego 25, od 08.06.1938 r. wraz z siostrą Rywki Rojzy Ruchlą Fuksbruner, urodzoną w 1899 r. w Olkuszu, zamieszkali przy ul. Buchowieckiego 10.

Abram i Rywka Rojza zamordowani zostali w czasie wojny. Los Ruchli Fuksbruner jest niezany.

Matka Rywki Rojzy i Ruchli i Ruchli Chana Fuksbruner z domu Krigsztajn, córka Herszlika i Rywki Roży z domu Gotajner, urodzona 25.02.1857 r. w Kromołowie, wdowa, która do 10.02.1939 r. mieszkała przy pl. Piłsudskiego 25, a następnie przy Augustiańskiej 20, zmarła 19.05.1939 r. w Olkuszu.

Chana ROTGERBERG i Szlama SANDOMIERSKI

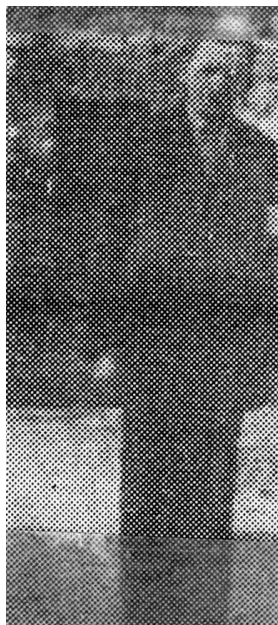
Chana, córka Zelika i Liby z domu Korcfeld, urodziła się 28.11.1913 r. w Olkuszu,

do 19.01.1939 r. mieszkała przy Bóźnicznej 18 m. 1 z ojcem i rodzeństwem. Szlama, urodzony w 1899 r., był krawcem, do Olkusza przybył 15.03.1939 r. z Chorzowa.

Oboje zamordowani zostali w czasie wojny.

Przy Bóźnicznej 18 m. 1 mieszkał ojciec Chany Zelik z synem Caelem oraz córką Esterą, najstarszy syn Jankiel-Lejbuś mieszkał w Chrzanowie.

Jankiel KOLIN i Estera ZONABEND oraz córka Frajdla Rywka

Jankiel, syn Abrama i Frajndli z domu G/Huberman, urodził się 06.02.1902 r. w Żarkach, był robotnikiem niewykwalifikowanym, do Olkusza przybył z Mysłowic w 1932 r. z rodziną brata Hersza i razem z nimi zamieszkał przy Augustjańskiej 20 i razem przeprowadzili się 01.07.1934 r. na Sławkowską (Buchowieckiego) 8. Stamtąd już sam wyprowadził się 30.04.1935 r. do Dąbrowy Górniczej, skąd wrócił 25.08.1935 r. na 3 Maja 28. Tam zamieszkał z Esterą, córką Moszka i Chany z domu Krykshajn, urodzoną w 1906 r., krawcową, przybyła do Olkusza pod koniec 1935 r. z Dąbrowy Górniczej. Tutaj 20.02.1936 r. urodziła im się córka Frajdla Rywka. Od 16.07.1939 r. cała rodzina zamieszkała przy Buchowieckiego 10.

Jankiel Kolin (źródło: Yad Vashem)

Jankiel zamordowany został w czasie wojny, los Estery i ich córki pozostaje nieznany.

Przy Buchowieckiego 8 mieszkał brat Jankiela Hersz.